

TRIGLAVA

LETO XI.

19. JULIJA 1958.

ŠTEV. 230.

DOMOVINA

Odkar smo v emigraciji, je - vsaj za nas - predstavljalo dogajanje v domovini in zlasti v duši slovenskega človeka precej velike neznanke, ker pač ni na razpolago načinov, po katerih bi rojaki izražali svoja občutja in hotenja ter se opredeljevali. Kot vsi drugi smo bili tudi mi navezani v glavnem na izpovedi posameznikov tako v pismih kot v obiskih. Objektivno vzeto je bilo in je nemogoče pogoditi naravo dušo in to je tem težji posel, kolikor bolj se odmikamo od trenutka, ko smo zapustili rodno grudo. Iz tega osnovnega vidika smo vedno motrili razna poročila, ki so bila objavljena bodisi v tem listu bodisi drugod. Nekoliko na boljšem smo se počutili samo takrat, kadar smo pričevalca osebno dobro poznali in če smo bili prepričani, da nima interesa na tem, da bi njegovi pogledi prodrli odnoso da bi z njimi hotel opravičiti eno ali drugo "politiko".

Tak primer je z osebo, o razgovoru s katero poročila prijatelj našega lista na drugem mestu. Dasi so njegove izpovedi ponekod dokaj splošne, so vendar značilne. Ne mislimo jih posplošiti ali vzeti kot čisto zlato. Čeprav je morda res, da so doma zrelejši kot mislimo, je bilo znova in znova potrjeno, da nimajo tistega pregleda nad dogodki, ki ga je moč dobiti v svobodnem svetu. Temu se ni čuditi, saj smo to opazili doma že pred vojno v dokaj ugodnejših razmerah.

Radi verjamemo, da je za rojake doma osnovni problem vprašanje svobodne odločitve ljudi v danem položaju, kot pravi poročilo, in da vidi jo doma samo eno: kako se znebiti komunističnega režima za vsako ceno. Da je potem, vsaj v Sloveniji, vse drugo - n.pr. odnosi med Srbi in Hrvatimi ali Srbi in Makedonci, pa kakšna naj bi bila pokomunistična ustava in katere stranke naj bi tedaj osbtojale - čisto drugovrstnega pomena, je več kot razumljivo. Nekoliko nas pa čudi, da se je naš pričevalec v tolikšni meri omejil na platonično izražanje cilja, ne da bi se ob tem v eni ali drugi obliki bavil s konkretnimi možnostmi, ali in kako bi bilo moč doseči svobodno odločitev ljudi. Čudili se ne bi, če bi šlo pri tem za povprečnega, preprostega človeka; v tem primeru smo pričakovali več, čeprav je priznanja vredna ocenitev naše inteligence, češ da nanjo sploh ne gre računati. Mnoge vesti doslej so se strinjale v tem, da je šla velika večina inteligentov in zlasti študentov - vsaj po letu 1948. - v partijo iz golega oportunitizma, da si je tako zagotovila obstoj in mir. V luči današnjega poročila bi torej bilo težko pričakovati karkoli revolucionarnega od takega neborbenega elementa. Nekoč smo že zapisali, da utegnejo biti pravi, toda razočarani partijski tisti, ki bodo nekoč odločili o preobratu naše domovine na bolje, ker prav od začetka okupacije vse drugo - z nekaj redkimi izjemami - ni bilo voljno pokazati tiste borbene sile, ki je potrebna za velika dejanja in odločitve. (Borbenost slovenskih protikomunistov se je izrazila šele z obrambo.) Djilasov primer, čeprav je bila to prezigodnja lastavica, ki ni prinesla pomladi, utegne to potrditi; res je tudi, da so bili prvi in glavni nosilci upora na Madžarskem in v manjši meri na Poljskem komunisti sami, ki so šli v partijo iz prepričanja pa so se razočarali.

Vemo, da je v emigracijskih razmerah tako gledanje na razvoj sila neortodoksno. Toda če izključimo svetovno vojno kot sredstvo za reševanje velikega spora med dvema svetovoma, potem pri najboljši volji ne vidimo drugega izhoda kot je zanašanje in upanje v bodoče generacije, v Jugoslaviji ali drugod na vzhodu, ki utegnejo po čistih socioloških

kih zakonih, verjetno tekom dolge dobe, ublažiti levo skrajnost in humanizirati svoje metode in sredstva. Zdi se nam, da bi s tako možnostjo morali računati tudi naši rojaki doma in temu primerno razmišljati ter iskati kombinacije. Kaj pa drugega?

SVOBODNA JUGOSLAVIJA

Na pobudo Odbora za svobodno Evropo je bil pred leti ustanovljen Odbor predstavnikov držav pod sovjetskimi suženjstvom. Temu je prišlo na misel, da bi se predstavniki teh zasužnjenih narodov redno sestajali, kadar zaseda glavna skupščina Združenih narodov in kasneje Evropska skupščina. Zato se je v septembru 1954. sestal prvi tak parlament Zasužnjenih narodov, ki odtlej zaseda bilo v New Yorku bilo v Strasbourgu. V tem parlamentu so zastopniki devetih držav onstran Zavesa, toda med njimi ni Jugoslavije. Dasi so že na prvem zasedanju sklenili, da je treba pripeljati tudi Jugoslovane v parlament, od tega doslej ni bilo nič. Vzrok leži predvsem v tem, da brez pristanka zapadnih vlad skupščina sama ne more sprejeti nobene nove članice. Jasno je, da zasto pajo zapadne velesile tako stališče samo zaradi svoje politike do Tita, čeprav nekateri svoje stališče tu in tam opravičujejo, češ da Jugoslovani itak nimajo skupnega predstavnškega odbora, pa tako itak ne morejo biti zastopani.

Letos koncem aprila je bilo to vprašanje spet pokrenjeno in skupščina je ponovila, da želi med seboj Jugoslovane in da bo njen glavni odbor storil vse, da se to uresniči. Ko pa sta kasneje dr. Topalović in dr. Tupanjanin razgovarjala z nekaterimi emigrantskimi politikami, ki so jim vso to reč, je prišlo do prav zanimivih zaključkov:

Dejstvo je, da zapadne vlade zaenkrat ne pristanejo na to, da bi bili Jugoslovani zastopani v parlamentu. Ta se je že dvakrat obrnil glede tega na ameriško vlado, ki prvič prošnji ni ugodila, drugič pa je odklonila sprejeti parlamentovo delegacijo, ki je hotela o tem razgovarjati z Amerikanci. Očividno je, da se je samemu parlamentovemu glavnemu odboru teže boriti za članstvo Jugoslavije, če se jugoslovanska emigracija kot celota ne poteguje za to, ker pač nima skupnega vodstva. Ta problem bi seveda obstojal tudi takoj, kakor hitro bi Amerika sprejela svoje stališče in bi dovolila, da more biti Jugoslavija zastopana. Dr. Tupanjanin je sicer odgovoril, da je vprašanje predstavnštva vendar enostavno, saj bi naj Hrvate zastopal dr. Maček, Slovence dr. M. Krek, Srbe pa predstavniki njihovih političnih strank, pa bi tako imeli jugoslovansko reprezentanco. Toda na to je predsednik parlamenta Letonec dr. Vilis Masens izjavil, da so razgovarjali z gospodi, ki jih je naštel dr. Tupanjanin, toda ti da niso pristali na to, da bi bili včlanjeni v parlamentu bilo preko mednarodnih organizacij (n.pr. Kršč. demokratske ali Kmečke internacionale) bilo preko skupnega jugoslovanskega zastopstva. Hočejo svoja nacionalna predstavnštva pa amen!

Na tem se je razgovor končal in pri tem stvar stoji.

Mnenja smo, da je tudi to pot v neki meri naša lastna krivda, da nismo zastopani v begunskem parlamentu. Res je, da je glavni vzrok ameriška politika do jugoslovanskega režima, toda istočasno je tudi res, da ne moremo na to politiko niti najmanj vplivati, ako ne postavimo alternativno jugoslovanskemu režimu. Razbijanje Jugoslavije ni alternativa, ker je ne bo noben resen zapadni politik kaj pa še vlada podpirala ali upoštevala. Zato ni nič čudnega, da tudi vodstvo begunskega parlamenta stoji na stališču, da moremo biti v ugodnem primeru zastopani samo preko skupnega jugoslovanskega zastopstva, ne da bi se hoteli pri tem spuščati v vprašanje, kako naj bi bilo sestavljeno.

Vidimo tri činitelje, ki ovirajo ali so soodgovorni v eni ali drugi obliki za to, da nimamo skupnega odbora, ki bi branil naše vprašanje v mednarodni areni:

Ne razumemo, zakaj se nekateri Hrvati izgovarjajo, češ da ne morejo razgovarjati s Srbi, ker da ti nimajo skupnega srbskega odbora. Takega odbora vendar nimajo niti Hrvatje! HSS si lasti pravico, da sama predstavlja hrvatski narod. Po isti logiki si torej morejo lastiti tako pravico tudi srbske politične stranke glede srbskega naroda. Ako jim to pravico odrekajo Mačkovci, češ da ne morejo mimo Fotićev in Dju-

ičev, potem jim lahko z isto pravico zabrusijo v obraz Srbi, da tudi o ni ne morejo mimo Paveličev in Vrančičev itd. Pa smo tam! Gre vendar za princip: če naj velja za Hrvate, da demokratska politična stranka zastopa hrvatske koristi, potem mora to isto veljati tudi za Srbe - si cer imajo takoj v obeh primerih pravico do besede i ustaše i četnici.

Prav iz tega vidika grešijo srbske politične stranke, ker polaga jo preveliko važnost raznim ducam in Fotičem ter tako speljujejo vodo na Mačkov mlin, ki se potem lahko izgovarja, da ne ve, s kom naj govori. Naj se vendar srbske stranke med seboj dogovore in si ustanove svoj reprezentativni odbor! Iz načelnega vidika je potem čisto vseeno koliko bo zmogel. (Verjetno več ali vsaj toliko kot HSS ali pa JNO!) Tekom časa bo že rešil notranja srbska vprašanja in našel modus vivendi z raznimi nepolitičnimi ali polpolitičnimi organizacijami, ki jih je preko mere v srbski emigraciji.

Ker si težko predstavljamo, da to, kar pišemo, ni prišlo na misel niti enim niti drugim, se nam vse bolj dozdeva, da se niti Hrvati niti Srbi nočejo vezati in sklepati medsebojni sporazum odnosno, da sploh ne vedo, kaj hočejo odnosno bi hoteli v danih prilikah. Če to drži, potem pa je seveda vsako prizadevanje zastonj in čas bo opravil svoje.

Tretji činitelj so Slovenci, ki sestavljajo slovenski Narodni odbor. Kaj so ti storili doslej samostojnega in učinkovitega, da bi celo zadevo pripeljali za korak naprej? Če sami zagovarjajo stališče, da spadajo v "narodno predstavništvo" samo politične stranke, potem naj bodo dosledni in naj to stališče branijo tudi pri dr. Mačku in pri Srbih. Ne morejo biti enega mnenja, kadar gre za slovenske organizacije, drugega pa, kar zadeva Hrvate in Srbe. Tudi ni dovolj, da dr. Krek o bišče enkrat na leto dr. Mačka in z njim pri črni kavi pojama, kako hu do je v emigraciji. Potrebujemo vendar slovensko politiko, ki bo vedela, kaj hoče tako v slovenskem kot jugoslovanskem in evropskem merilu; politiko, ki se ne bo večno ozirala le na druge, običajno na Hrvate, ampak bo, če bo treba in ne bo šlo drugače, podvzemala samostojne korake, da zaščiti našo zemljo in naše pravice, kadar in če bo čas napočil. Na to pa je treba biti vedno pripravljen, ne pa igrati večno vlogo mačkovega repka.

KONFEDERACIJA

Dr. Celestina Jelenc so že od nekdaj smatrali kot najbistrejšega in najzmernejšega člana slovenskega Narodnega odbora - poredneži so prvo lastnost pripisovali njegovi gospe soprogi, z ozirom na odbor, ne z ozirom na doktorja samega! - in v številnih pismih in člankih je to tudi dokazoval. V tem smislu je bil napisan tudi njegov nasvet našim Samoslovincem, kot ga je nedavno objavil v "Svobodni besedi". Predlog je pravzaprav sila enostaven, toda prav zaradi tega močan in stvaren:

Predpostavljajoč, da suverene slovenske države ni mogoče doseči s tretjo svetovno vojno niti ne s podporo zunanjih sil, razen morda Italije ali Sovjetske zveze, ki bi jima moglo biti do tega, da razbijeta Jugoslavijo, kin ker tudi s konspiracijo, ustajo ali revolucijo ni tako lahko vreči Titovega režima niti nimamo nekake Device Orleanske, ki bi nam mogla prinesiti tako državo, je dr. Jelenc nasvetoval preizkušeno in demokratično načelo, da ne gre pri reševanju političnih vprašanj iskati najboljših in najpopolnejših rešitev temveč najmanj slabe. Zato odsvetuje frontalno napadanje Jugoslavije, češ da bi mogla biti za Samoslovence konfederativna Jugoslavija najmanj slaba rešitev. Saj ka že vendar zgodovina, da je zveza držav najšibkejša in najmanj trajna državna tvorba. Če odgovarja koristim narodov, ki jo sestavljajo, se kaj kmalu preuredi v federacijo ali celo enotnejšo državo; če pa interesom federiranih narodov ne odgovarja, pa prej ali slej razpade v svoje sestavne dele.

Ta predlog se nam zdi zelo stvaren, zlasti ker je tudi demokratičen. V naprej se obvežemo z njim, da bomo spoštovali narodovo voljo, kakor bo že ta odločil, nudeč mu pri tem obe možnosti, da se odloči. Toda bati se je, da so naši Samoslovenci tako zaslepljeni ali pa so že šli tako daleč, da ne morejo več nazaj, ne da bi pri tem trpel njihov po =

nos, pa ga zato sploh ne bodo proučili. Opetovano smo se čudili, kako malo smisla kažejo ti ljudje za politični realizem, čeprav združujejo v svojih vrstah celo plejado študiranih ljudi, ki pa kljub svojim diplomam tudi iz političnih ved ne kažejo, da bi jim bil vrojen tisti šesti čut, ki je v politiki tako zelo potreben. Samo tako si namreč moremo razlagati njihovo enostranost, ker ne dvomimo v njihov patriotizem. Da bi jim pa pripisovali zgolj slepo željo po oblasti, kot to delajo njihovi strankarsko-politični nasprotniki, tako daleč pa tudi ne gremo, čeprav je res, da je ta vrabec na strehi zmešal glave mnogim starinom in mladinom.

Dva vzroka sta, da ni v slovenski emigraciji večje enotnosti in složnejšega nastopanja: eden je programatske narave, drugi pa organizacijsko-tehnične ali celo osebne. Oba spadata v pristojnost takozvane "katoliškega tabora", kot se že to zastarelo sliši, a je za mnogo tere še vedno moderno. Prvo vprašanje bi bilo rešeno, če bi Samoslovenci pristali na konfederacijo; s tistim trenutkom bi bili s svojo matico, Slovensko ljudsko stranko, na isti liniji. Drugo vprašanje pa spada v pristojnost vodstva obeh "katoliških" frakcij, da se zedinita glede skupne organizacije in nastopanja. V enem in drugem primeru pa se nam zdi logično, da bi bilo konec Slovenskega državnega gibanja, vsaj v takem smislu, kot ga ima zdaj. Se morda tega bojijo nje-govi nosilci, pa zato trmasto vztrajajo?

SREBRNOMAŠNIK, BOD' POZDRAVLJENI

Prve dni julija je daroval svojo srebrno mašo slovenski duhovnik v Angliji č.g. Ignacij Kunstelj. Prav je, da so se ga pri tej priliki spomnili tukajšnji Slovenci, med katerimi so se gotovo najbolj izkazali oni v Severni Angliji, ki so na sv. Petra in Pavla pohiteli v Rochdale in prisrčno, po domače in ob domači kapljici počastili svojega duhovnega pastirja.

Kdorkoli bo kdaj pisal o angleških Slovencih, res ne bo mogel mimo župnika Kunstelja, ki je na splošno rečeno prinesel pred skoro desetimi leti sem na otok toliko dobre volje, požrtvovalnosti in ljubezni, da bi povezal slovenski živelj in ga ohranil narodu in Cerkvi. Naj si bodo mnenja o taktičnosti ali pa modrosti nekaterih njegovih dejanj deljena, vendar ni dvoma, da bi bili brez njega revnejši in manj povezani. Toda ko v juliju z njim proslavljamo jubilej njegove prve daritve na oltarju, pozabljamo na njegovo svetno stran - ki jo sicer vedno upoštevamo, kadar razpravljamo o njegovi dejavnosti izven Cerkve - ter gledamo v njem zgolj duhovnika, posvečenega, da deli svete zakramente in pooblaščenega, da nas uči vero in moralo. To dvoje se nam zdi pri duhovniku tako bistveno in primarno, da tega ne bi smeli nikdar pozabiti, naj že gre pri tem za katerega koli in kogar koli. Čeprav drži, da pri vsem ne gre pozabljati na človeka in da se je treba pri srebrnomašniku spomniti tudi osebe kot take, se nam vendar dozdeva, da je bilo vprav to primarno duhovnikovo poslanstvo v Rochdaleu pri nagovorih premalo poudarjeno in upoštevano. Če bi vsi te stvari vedno postavljali na svoja mesta, mislimo, da bi tudi duhovna rast marsikaterega Slovenca na Angleškem, ki še zapada starim predsodkom iz domovine, bila v okviru Cerkve, v kateri je bil krščen. In ni nobenega dvoma, da je takšna tudi najiskrenejša želja našega srebrnomašnika, kateremu želimo zdravja, moči in božjega blagoslova.

PISANJE ZA TUJINO

Zamisel, izdati v angleškem jeziku reprezentativno knjigo o Sloveniji in Slovencih je prav gotovo vse hvale in podpore vredna. Kakor razberemo iz londonskega "Pisma", ki je vest ponatisnilo iz "Domoljub" (to je list, ki je pričel izhajati januarja 1953. v Zruženih državah in je "omejen le na notranje zaupne organizacijske in poslovne zadeve" Slovenske ljudske stranke ter "ga dobivajo samo poverjeništvu in zaupniki, ne pa tudi posamezni člani S.L.S.), se je nedavno sešlo v New Yorku nekaj "predstavnikov slovenske povojne emigracije", ki so o

tej zadevi razgovarjali in že predložili naslov knjige "Ljudstvo na ajdovskih vratih" - "The people in the heathen gate") ter razporedi snovi. Predlagatelji imajo prav, da je treba za posamezna poglavja pridobiti sodelavce strokovnega znanja in točnega poznanja snovi. Medtem ko bo obdelava geografskega in zgodovinskega dela prepuščena strokovnjakom, "ki znajo prostor in čas motriti skozi prizmo kulturnega, gospodarskega, političnega, verskega in še katerega vidika narodovega življenja in razvoja", naj bi poglavja po letu 1918. obdelali možje, ki so jih sami doživljali.

Vsakomur je jasno, da je obdelava poslednje dobe, zlasti po letu 1940. najtežja in najkritičnejša, (vzemimo že samo 25. ali 27. marec, Konzulto itd.) četudi imamo med seboj celo vrsto ljudi, ki so jo doživljali in v njej soodločali. Da so jo komunisti prikazali po svoje in grdo ponečedili, ni dvoma. Nevarnost pa obstoja, da se bo - dasi v manjši meri - isto zgodilo tudi to pot na protikomunistični strani. Dobro se zavedamo, da ni lahko biti objektiven, če si bil soudeležen pri stvari, ki jo misliš obravnavati. Toda prav zaradi tega obstoja nevarnost, da bo nameravana knjiga izpadla pristransko, da ne bo v resnici predstavljala toliko objektivno in dokumentarično delo kot v prvi vrsti politični odgovor komunistični propagandi. V tem primeru bo njena vrednost občutno padla in zapadni svet jo utegne - z vsem komunističnim prišepetavanjem in kontradokumentiranjem! - sprejeti kot propagando. Iskreno želimo, da do tega ne bi prišlo in prav zato pišemo te-le vrstice. Vsi vemo, da je zlasti doba po razpadu Jugoslavije pa do konca vojne silno sporna in da je vse polno dogodkov in činiteljev, ki jih eden bolj poudarja in upošteva kot drugi, da jih eden opušča, drugi pa potiska v ospredje. Kdor misli, da je tu moč najti kompromis, je na napačni poti. Podajanje zgodovine ni stvar kompromisov ampak ugotavljanje dejstev, iskanje resnice.

"Slovenska Pravda" je že leta 1949. sklenila, izdati tako knjigo četudi v skromnejši obliki, kot jo zamišljajo v Ameriki. Polovico denarja zanjo je bilo že zbranega in besedilo izdelano, toda pri prevajanju besedila, kjer so sodelovali ljudje, ki jim poznavanje anglosaškega sveta ni bilo ravno tuje, se je vsa stvar razbila. Z avtorjem se niso mogli zediniti, kako naj bo ta "narod v srcu Evrope" predstavljen, da bi bil sprejem pri tujcih najboljši. V vprašanju ni bilo toliko navedanje dejstev - isto utegne biti tudi v zamišljeni knjigi v Ameriki - ampak način, kako dogodke predstavimo tujini. Prevajalci niso pri tem toliko upoštevali povprečnega Angleža ali Amerikanca, ki nima pojma o Sloveniji, običajno celo Jugoslavijo zamenjuje s Češkoslovaško, ampak so mislili predvsem na inteligenta, zgodovinarja, politika in časnikarja, ki bo knjigo kritično bral in ocenjeval. Prevajalci so pri tem upoštevali, da je bilo napisanih že mnogo knjig o jugoslovanskem in s tem slovenskem vprašanju na Zapadu in tudi kakšen odmev so doživele; upoštevali so pozitivne in negativne strani teh publikacij in so bili po več letih dela in izmenjave misli mnenja, da je bolje ne izdati nezadovoljivo delo kot pa objaviti stvar, ki bi bila odklonjena. Naj pri tem še dodamo, da je bilo obravnavanje medvojno dobo zelo kritično - torej dobe, ki je najbolj sporna z anglosaškega vidika, pa kljub temu ni prišlo do srečnega konca.

Čisto možno je, da je "Slovenska Pravda" napravila napako, da je pred dvema letoma celo zadevo likvidirala in nabrani denar vrnila odn. da ni vztrajala in dosegla predelavo celotnega teksta po več avtorjih. O tem ne mislimo zdaj razpravljati. Le poudariti hočemo, da so bili že drugi prej pred takimi in podobnimi vprašanji, pred kakršnimi se utegnemo slejkoprej znajti rojaki v Ameriki, ko se bodo lotevali konkretnega vsebinskega odnosno prevajalskega posla. Morda jim utegne naša izkušnja v Angliji pri tem kako pomagati.

Sicer pa je ameriška zamisel zelo široka, čisto ameriška. Računajo, da bi sam natis tisoč izvodov stal okoli pet tisoč dolarjev in prav toliko tudi zbiranje snovi, odškodnina piscem in tehnični posel okoli urejevanja.

Naj ob tej priliki tudi omenimo, da je v Združenih državah že v tisku knjiga dr. Janeza Arneža z naslovom "Slovenia in European Affairs - Reflections on Slovenian Political History". Ker ta knjiga ni za = mišljena kot nekako reprezentativno delo in bo seveda podpisana, zato ne obstoja nevarnost, kakršno smo omenili zgoraj, ampak utegne biti to Arneževo razmišljanje o slovenski politični zgodovini prav zanimiv in koristen doprinos k boljšemu poznavanju Slovencev in njihovega vpra = šanja.

Bolj podobno prvemu primeru pa utegne biti s knjigo o Slovencih na španskem jeziku, ki jo je napisal odnosno jo piše naš umetnostni zgo dovinar Marijan Marolt in jo namerava izdati "Društvo Slovencev" v Bue nos Airesu za svojo desetletnico. Naše vprašanje je španskemu svetu mnogo bolj tuje kot je anglosaškemu, pa zato knjige v nobenem primeru ne bodo obravnavali tako kritično kot bo to pri Anglosaksoncih. Če bo poleg tega naveden še avtor, bo nevarnost odklonitve tudi manjša, da = si bodo komunisti poskusili vse, da knjiga onečedi.

Da pa nas ne bo kdo napak razumel: ne osporavamo avtorjem ali pis cem teh knjig resnicoljubnosti ali želje po objektivnosti. Gre le za to, katere dogodke in činitelje bolj upoštevamo in katere manj, za ka = tere smatramo, da so imeli večji ali manjši vpliv. To je bilo v vseh Zgodovinah vedno problematično in zato imamo o istih dobah in predme = tih Zgodovine in Zgodovine. Razlika je tem očitnejša, kadar opisujejo dobo ljudje, ki so jo ne samo sami doživljali, ampak celo sami oblikova = li, četudi brez konpnega uspeha ali pa prav zaradi tega. Vse to moramo upoštevati tem bolj, kadar nam gre za reprezentativno delo, ki naj nas svetu predstavi in tdmači naše vprašanje.

LIBERALNI KLIC TRIGLAVA

Majska številka "Duhovnega življenja", ki izhaja vsak mesec že šestindvajseto leto v Argentini, je prineslo v nekem poročilu-komentarju malo nejasnosti, kar zadeva naš list. Ko je obsodilo način pisanja, kot se je g. Mirko Geratič lani oktobra sposodil prezvišenega g. škofa dr. Rožmana zaradi njegovega govora o zedinjenju, ki naj bi ga imel v Pari = zu, je zapisalo: "Srpsko glasilo v izseljenstvu 'Radikal' pa je škofova izvajanja naobrnilo na politično polje, kakor da se škof navdušuje za politično zedinjenje v skupni Jugoslaviji. Za njim je v istem smislu priobčil škofovo izjavo 'Klic Triglava', ki je glasilo mlade liberalne struje." To-le bi rekli: Ko je lani naš list pisal o tem, je navajal škofov govor, kot je o njem poročal "Radikal" in pri tem je bil vir čisto jasno označen. Torej smo poročali v dobri veri, ne da bi slutili ali vedeli, da morda škof ni tako govoril odnosno pri govoru ni mislil na politično stran. Kar pa zadeva "mlado liberalno strujo", čije "glasi = lo" da je Klic Triglava, je pa to že stara pesem, tako stara, kolikor je naš list. Običajno se nam je hotelo pritisniti pečat zloglasnega kranj skega liberalizma odnosno nas po sili potlačiti v liberalni koš, ker pa ne spadamo v klerikalnega, pardon "katoliškega" (samo v narekovaju, pro simo.) Pa to je huda pomota. V strankarskem smislu nismo niti liberalci niti klerikalci niti ne socialisti, ker pač nismo stranka niti ne kaka frakcija. To smo povedali že neštetokrat. Toda če pa kdo pri tem misli na liberalne ideje, pa ni toliko v zmoti, ker smo z njimi gotovo vsaj toliko prežeti, kot so slovenski liberalci, klerikalci in socialisti sku paj, le da se prvi in drugi niso posebno izkazali, ko so imeli za to zlato priliko. Poskrbeli so, da so jih zatirali. Iz tega vidika torej nimamo čisto nič proti, če nam kdo pripisuje, da pripadamo strujam, ki zagovarjajo in se borijo za ostvaritev idej Svobode in Demokracije, pa čeprav imamo med seboj ljudi, ki so vsaj blizu če že niso polnokrvni socialisti, krščanski demokrati, liberali ali pa nič od tega.

NA OBISKU

(Dopis)

Ni dolgo tega, ko sem imel priliko razgovarjati s človekom, ki je prišel na obisk iz Jugoslavije, človekom, ki ga smatram politično mislečim in dokaj kritičnim, pa naj gre za našo preteklost ali sedanjost.

Razgovor sva pričela ob dogodkih v satelitskih državah, ko sem mu priklical v spomin vpliv inteligence tako na Madžarskem kot na Poljskem pa tudi trenutno manj uspele poskuse razumnikov drugod. Rojak je bil mnenja, da je kakršna koli primerjava med satelitskimi deželami in Jugoslavijo nemogoča, ker so se pri nas intelektualci obnašali povsem drugače kot pa je to bilo v ostalih vzhodno evropskih državah. Tu je postal proletarizirani intelektualec člen v verigi, od katere se sam ne bo več odtrgal in zato nanj sploh ni mogoče računati. Saj je že nje gov pasivni odpor tako malenkosten, da sploh ne predstavlja kakega pozitivnega koraka; kje pa je potem sploh mogoče misliti na kak aktivni odpor!? Tako od teh ljudi ni moč pričakovati ničesar, pa čeprav so šli ali bi šli v partijo. Sicer pa to itak sploh ne prihaja v poštev, ker ni nobenih izgledov, da bi se stvari same na sebi spremenile.

Ostaja še vedno osnovno, večno sodobno vprašanje: vprašanje **svobode** odločitve ljudi v danem položaju in nič drugega. To je punctum saliens in tu je treba začeti. V bistvu gre itak samo za dva svetova: za katerega koli se že odločiš, se s tem odločiš za vse posledice, torej za značilnost enega ali drugega sveta, ki ga torej vsaj v grobem sprejmeš, pa četudi se v podrobnostih z njim v vsem ne strinjaš.

Ljudje v domovini so bolj zreli, kot se pa to zdi na prvi pogled in kot to misli emigracija. Toda so tudi mnogo bolj materialistični. Delavci bodo v veliki večini vpilo živijo onemu, ki jim je pripravljen plačati nekaj dinarjev več na uro. Toda moramo si biti na jasnem: ne bodo si pa pustili vzeti tistega, kar so z novim režimom pridobili (n. pr. socialno zavarovanje).

Iz teh vidikov torej ni treba računati na kakšen poseben vpliv ali akcijo slovenske inteligence.

Omenil sem rojaku tudi srbsko hrvatske odnošaje in problem kot tak. Odgovor je bil nekoliko začuden, kajti doma o tem še zdaleč toliko ne razpravljajo ali razmišljajo, kakor dela to emigracija. Sploh te ga vprašanja tam ne občutijo, ker živijo pod vtisom, da pomeni vsako razkosavanje vedno samo večjo nevarnost za tuje vplive in kupčije. Tudi je treba najprej rešiti prvo vprašanje, nakazano zgoraj in šele po tem misliti na vse ostalo, ker so v obratnem primeru to le sanje noči, ki jih dan razblini. Tako je čisto brez haska vsako razpravljanje o tem, kaj bo z malo Slovenijo, ki bi, odtrgana od svojega zaledja ne predstavljala nič drugega kot lahak plen. Seveda s tem nihče ne zanika možnosti recimo odcepitve, toda vse to in podobno je šele vprašanje dolgoročne politike, o kateri pa trenutno ni mogoče razmišljati. Zaenkrat se je multinacionalna razdelitev pokazala kot uspela rešitev. Sicer pa je enonacionalna Jugoslavija ali pa unitaristična postal že nekoliko deplasiran pojem.

Emigracija temu posveča preveč časa in pozornosti. First things first! Zakaj se ne zanimate bolj za naše gospodarstvo, ki je najbolj potrebno podrobnega proučevanja, ki je Pepelka našega žitja in bitja? Vsaka politika bo namreč doživela polom na vsej črti, če ne bo spremljana z gospodarskim uspehom in blagostanjem. In vsakdo mora vedeti, da tega res ni lahko doseči. Podrobno proučevanje našega gospodarstva in možnosti njegovega moderniziranja bi moralo postati prvi pogoj za vsakega, ki se želi politično udeleževati. Tradicije strank in strupenice ter poudarjanje njihovega delovanja je samo pretakanje krokodiljih solza; to nosi v sebi kal bolezni in strankarskih prepričanj, istočasno pa so najboljši znak onemoglosti.

Rojak se je čudil ob prebiranju emigrantskega tiska in bil je žalosten ob lastni ugotovitvi, da se mnogi emigranti niso v vsej tej dolgi dobi naučili ničesar in še vedno živijo v sanjah starih časov.

ZNANOST IN SVOBODA

Leta 1954. ustanovljeni "Komite za znanost in svobodo" je avgusta 1956 leta organiziral v Parizu študijski sestanek, na katerem so predstavniki iz raznih držav brali referate o temi "Znanost in svoboda", v katerih so obravnavali vprašanje akademske svobode na univerzah v svojih državah.

V letošnjem junijskem buletinu Komiteja za znanost in svobodo je med ostalimi referati bil priobčen tudi govor Branka Horvata, ki je diplomiral na zagrebski univerzi in se je takrat (leta 1956) specializiral v ekonomskem študiju na univerzi v Manchesteru.

V začetku svojega predavanja je ugotovil Horvat, da je bil po vojni za vse uveden brezplačen študij na vseh jugoslovanskih šolah in da je širok sistem stipendij napravil univerziteten študij pristopen vsakomur.

Najvažnejši problem povojne dobe je bil, pravi Horvat, najti finančna sredstva za razstoče število študentov in ker je družba prispevala fonde za univerze, je smatrala, da ima pravico kontrolirati uporabo teh fondov. Ta kontrola se je izvrševala preko vladnih organov.

Omenivši Staljinovo gonjo proti Jugoslaviji leta 1948. je Horvat govoril o delavskih svetih in komunah, torej o principu avtonomije in decentralizacije, katerega ena karakteristika je sistem družbenega upravljanja v šolah, kjer šolski odbori sestavljeni od predstavnikov družbenih organizacij in učiteljskega kadra. Upati je, pravi Horvat, da bo tak sistem nudil učinkovito družbeno kontrolo brez birokratskih nevarnosti direktne kontrole od strani državnega aparata.

Telo družbenega upravljanja je Univerzitetni svet in v takem svetu sede predstavniki fakultet, en predstavnik krajevnega ljudskega odbora, en predstavnik študentov in predstavniki političnega družbenega in kulturnega življenja, ki jih imenuje skupščina republike, v kateri je univerza. Tako je bilo na zagrebski univerzi (z devetimi fakultetami) v šolskem letu 1954-55 od 25 članov sveta 12 imenovanih od hrvaškega sabora.

Govorec o samem univerzitetnem delu je Horvat omenil, da je splošni nivo izobrazbe študentov nizek. Pouk je često formalističen, memorizacija in ne razmišljanje je potrebno. Vzrok tega je, pravijo kritiki sedanje univerzitetne izobrazbe, da diplomirani visokošolci niso sposobni misliti sami zase, da niso pripravljene za življenje, kjer se vsaka okoliščina mora tretirati na nov in originalen način in ne po zastarelih knjigah.

Težave, ki jih navaja Horvat so: univerze so premajhne za sedanje število slušateljev, število laboratorijev je tudi premajhno, instrumentov ni in število lektorjev ni zadostno.

Kot je razvidno iz tega kratkega povzetka osnovnih misel Horvata o vseučiliščih v Jugoslaviji, se on ni omejil na temo razprave, ki je bila o svobodi na vseučiliščih, ampak je izrabil priliko, da v svoj govor vnese čim več podatkov o razvoju socializma v Jugoslaviji, o novem komunalnem sistemu in o podatkih o takozvanem samoupravljanju ali avtonomiji podjetij in ustanov v današnji Jugoslaviji. Namesto da bi zajel konkretno problematiko akademske svobode ali pomanjkanja te svobode, je Horvat zašel v dokaj splošen opis prilik akademske delavnosti, ne da bi pri tem jasno omenil, če svoboda na univerzah obstoja ali ne. Sicer je iz dela njegovega govora o Staljinovem napadu na Jugoslavijo jasno razvidno, da po koncu vojne te svobode ni bilo, saj prizna da so v Jugoslaviji po vojni kopirali sovjetske forme in da so leta 1948. spoznali, da 'staljinizem', torej sovjetski socializem, katerega so uvozili leta 1945. ni imel mnogo skupnega s socializmom. Posledica tega spoznanja je bila, kot kaže - Horvat tega izrečno ne omenja - da so kot oblika staljinizma opustili direktno kontrolo prosvetnega ministrstva nad delom univerz in da sedaj njihovo delo nadzoruje Univerzitetni svet. Iz zgoraj omenjenega primera zagrebske univerze pa je jasno, da sistem samoupravljanja na stvari ni nič spremenil, saj večina članov sveta kot taka nima direktne zveze z univerzo in je od 25 članov sveta bilo samo deset zastopnikov fakultet in študentov. odbora. Kako in v kateri smeri onih 15 nadzoruje delovanje univerze, je menda jasno.

Ker je študijski sestanek obravnaval akademsko svobodo, je Horvat pač moral govoriti tudi o tem. Kaj je za njega akademska svoboda? "V državi, ki ravnokar gradi novi socialni sistem, pomeni svoboda odsotnost omejitev pri najpolnejši izgradnji tega sistema. Uporabljajoč ta zaključek na akademskem polju bo pojem svoboda pomenil, da mora univerza maksimalno prispevati k razvoju svoje lastne države in znanosti v splošnem. Če je to tako, potem bo polna univerzitetna avtonomija (z ozirom na državni aparat in ne z ozirom na narod in njegove napore!) vključivši neko obliko družbenega upravljanja pripravna rešitev tega vprašanja".

Tako Horvat. Svoboda univerze za oblasti doma obstoja torej v tem, da prispeva k razvoju svoje države verjetno na ta način da producira inženere, zdravnike, profesorje, itd in Horvatu menda ni jasno da je to funkcija univerze, a da svoboda pomeni način po katerem univerza to dela. Naravnost smešna je tudi njegova trditev, da je najbolj primerna rešitev avtonomije univerze z ozirom države in ne z ozirom na narod, z drugimi besedami: univerza je lahko avtonomna, kar se tiče partijcev v vladi, ne more pa biti avtonomna, kar se tiče partijcev, ki so jih le-ti isti partijci kot člani skupščine postavili za nadzornike dela in delovanja univerze.

Idiotizem te in podobnih izjav je značilen za marsikaterega člana partije, ki obišče britanske otoke in smatra, da bodo ljudje tukaj kimali in ploskali njegovim izjavam, kot morajo delati doma. Pa Horvat se ni omejil samo na podobne neumnosti: že takoj v začetku predavanja je govoril neresnico, ko je izjavljal, da je bil po tej vojni upeljan brezplačen študij za vse na vseh šolah, medtem ko vsaka odrastla oseba v Jugoslaviji ve, da je bil brezplačen študij za vse že v predvojni Jugoslaviji, a da je ravno sedanji režim tisočem prepovedal nadaljevanje ali začetek študija precej let po koncu vojne.

Ob koncu govora se je Horvat potožil, da ni mogel v Manchesteru dobiti počitniških mest za jugoslovanske študente, medtem ko on ni imel nobenih težav zagotoviti podobna mesta gotovemu številu študentov iz Manchestera, ki so hoteli iti v Jugoslavijo. Če bi se jugoslovanski komunistični študentje, katerim oblasti doma dovolijo podobne ekskurzije, ob prihodu v Anglijo bolj zanimali za svoje delo, se manj bahali o izgradnji socializma doma in zlasti govorili resnico, se mogoče Horvatu ne bi bilo treba pritoževati. Toda verjetno je težava ravno v tem, kar Horvat ni mogel priznati, da on in vsi ostali študenti niso svobodni v dajanju javnih izjav, ki ne bi bile vseh oblastem doma, in da morajo govoriti po določenem obrazcu o izgradnji novega sistema, ne glede nato o čem naj bi sicer morali govoriti, tudi če je to akademska svoboda.

J.G.

PISMA UREDNIKU

"RAVNOGORCI" IN RAVNOGORCI: G.urednik! G.Vitovec se jezi na nekako "ravnogorsko listje", govori o nekakem "Ravnogorstvu" in prevzema na sebe vlogo tolmača idej "nesmrtnega" Draže Mihailovića. On govori o nekakem "revolucionarnem ravnogorskem gibanju", o "ravnogorskih prvakah", o "ravnogorskih višjih komandantih". G.Vitovec je odločno proti volitvam, ker ve (kot mnogi njemu podobni), kaj je "ravnogorska ideologija", kaj in o čem je Draža Mihailović mislil, kaj je delal, kaj je učil. G.Vitovec zahteva, da se vsi drugo- in tretjevrstni "ravnogorci" brez kakršnih ugovorov podrede "ravnogorskim prvakom" in obljublja, da bo potem v emigraciji tekel "ravnogorski med in mleko".

Bodimo že enkrat zreli ljudje. Nikakršne "ravnogorske legitimacije" več ne imponirajo politično zrelim ljudem v emigraciji, istotako kot jim več ne imponirajo "legitimacije" predvojnih politikov. G.Vitovec živi v svetu, ki si ga je sam za sebe izgradil, ki pa ni realen. Nikako "ravnogorstvo" ni obstajalo pred Ebolijem, razen v domišljiji nekaj ljudi, ki so neomejeni prosti čas v Eboliju uporabili za izdelavo fantastičnih načrtov in še bolj fantastičnih ideologij; ena od teh je tudi takozvana "ravnogorska ideologija". V domovini smo bili enostavno pripadniki Jugoslovanske vojske v domovini, - v Srbiji najčešče nazvani "Dražinovci".

Torej "ravnogorstvo" z vsemi njenimi ideologijami, prvaki, legitimacijami, časopisi, organizacijami in podobnim, je čisto emigrantski pojav - in kot tak do gotove mere tudi koristen za emigrantsko rajo, katera bi bila drugače povsem izgubljena. Razumem tudi bivše "prvake", katerih ego je strahovito prizadet, ko so se naenkrat znašli v emigraciji brez neomejene oblasti nad ljudmi katerim so poveljevali, in svojega terena, na katerem so gospodarili, oblasti, ki je neredko prinašala neštevilne smrtne "kazni" brez sodišča in pogosto nad nedolžnimi ljudmi.

Še večja zmeda se dela, ko se govori o nekaki "revoluciji", oz. "revolucionarnem gibanju". Med Srbi so ljudje, ki delajo še večjo neumnost, da borbo J.V.v D. imenujejo "tretja srbska vstoja".

Zato ker je znaten del, mogoče celo velika večina, naroda priznal za svojega voditelja v borbi proti okupatorjem Jugoslavije Dražo Mihailovića, to nikakor ne pomeni, da so Draža in njegovi "ugledni prvaki in komandanti", od najvišjega do najnižjega, dobili tudi nekake "politične legitimacije", univerzitetne diplome in kamen splošne mo-drosti.

Nekdaj, po prvi svetovni vojni, so se sami Srbi (a kaj šele Hrvati in Slovenci) hitro naveličali raznih "soluncev", ki so hoteli imeti prvo besedo v državi samo zato, ker so "prebili solunsko fronto". Danes obstoja precejšnja sličnost med nekdanjimi "solunci" in današnjimi "ravnogorcji".

V.F.

G.urednik! Če že g.Vitovec ne mara "Združenja borcev kr.Jug. vojske", se mora pa kljub temu držati dejstev. Trditev, da je ta organizacija poklonila kraljevi pisarni 4000 angleških funtov, ne odgovarja povsem resnici. Pri združenju je bil pred časom ustanovljen Sklad za vzdrževanje kraljeve pisarne, ki je tudi prevzel nalogo, zbirati pri čkanih združenja prispevke, namenjene izključno za ta fond. Tako denar, ki ga je ta sklad dobil, ni bil denar združenja. Sicer pa ni čudno, da mnogi emigranti dajejo denarje za kraljevo pisarno. Vojvodi Djuić in Jevdjević, pa profesor Slobodan Drašković in podobni tiči nasploh, so dobivali in dobivajo ogromne vsote od svojih pristašev. Kaj hočete: vse to je dokaz "demokratičnosti" jugislovske emigracije.

S.

KOROTAN: G.urednik: Z zanimanjem sem bral prvi uvodnik v KT 229. Ne da bi se spuščal v to, v koliko ste pogodili položaj na Koroškem, moram priznati, da ste se potrudili dojeti položaj, kakor Vam je bilo mogoče nepristransko in brez predsodkov.

Vendar pa se koroški bralec uvodnika ne more otre-sti občutka, da je bil uvodnik prežet s prezirom in nestrpnostjo do dr.Zwitterja. To je za emigrantski časopis sicer razumljivo. Pri nas na Koroškem pa pomeni vsako vnašanje čustvenih momentov v javno živ-ljenje veliko nevarnost. Treba se je samo spomniti na leto 1952., ko je dosegla borba med našima političnima strankama ne samo svoj vrhu-nec v politični intenzivnosti, temveč tudi v neokusnosti politične-ga izrazoslovja, potem postane občutljivost za politično neokusnost razumljiva. Naj bodo naši odnosi do političnega nesomišljenika taki ali taki, vedno mora prežemati naše javno razpravljanje osebno spo-štovanje, pa naj gre tu za političnega nasprotnika te ali one stran-ke, tega ali onega svetovnega nazora.

Mirko Travnikar

"SLOVENSKA VOJSKA": G.urednik! Ali se Vam ne zdi žongliranje s temi vojskami že smešno? Dajmo že enkrat ugotoviti dejstva. Kolikor mi je znano, je bil sklenjen sporazum med Narodnim odborom in genera-lom Prezljem, da tvorijo četniki in domobranci "Slovensko armado Kr.jugo slovske vojske", v kateri naj bi bila Ljubljanska divizija, ki bi jo sestavljali domobranci te pokrajine. Poveljnik te divizije naj bi ostal polkovnik Krener, celokupna komanda pa ostane generalu Andreju, ki je bil za to postavljen od Mihailovića. Kar je pozneje nastalo okoli 3. maja, je bil samo prelom dane besede, pa naj bo preimenovanje v samo-stojno Slovensko vojsko ali pa povišanje polkovnika Krenerja v genera-la in poveljnika te vojske. Morda se motim. Potem pa naj tisti, ki bolje vedo, postavijo stvari na svoje mesto! Sicer je danes vse to kaj malega pomena, toda vsaj dejstev se je treba držati, če se že o tem razpravlja.

B.

RAZGLEDI

POŠTENJE TOTALITARCEV: Od vsega začetka svojega izhajanja je KLIC TRIGLAVA objavljala pisma čitateljev uredniku, ki niso saglašali s poedini članki, uvodniki itd. in so izražali njihova nasprotna mišljenja. Često so bile razprave med čitatelji ostre toda skoraj vedno zanimive. KLIC TRIGLAVA je bil dolgo časa edini časopis v jugoslovanski emigraciji, ki je to praktical in je danes brez dvoma edini, ki se ne boji objaviti tudi najostrejšo kritiko. Vse to je primoralo tako urednike kakor tudi sodelovalce, da so stalno na preži, ker je gotovo, da bo še tako majhna napaka izzvala reakcijo pri bralcih in da se bo našel vsaj eden ki bo z manj ali več ostrim pismom uredniku pokazal na to napako. Tako stališče uredništva KLICA TRIGLAVA je po mojem mišljenju edino pravilno in edino koristno, pa tudi edino demokratsko.

Časopisi emigrantskih totalitarcev pa postopajo na drugi način. Uredniki takih časopisov se postavljajo nad svoje čitatelje in v vlogi nekakih avtoritetov ter ideoloških filozofov tolmačijo čitateljem dogodke na svetu v luči svojih totalitarnih ideologij. Včasih, v glavnem bolj redko, objavljajo pisma svojih čitateljev, v katerih čitatelji hvalijo do nebes pisanje in smer časopisa samega, t.j. objavljajo izključno ono, kar je v skladu z "uradno linijo" dotičnih totalitarcev. Tako, na primer, zborški tisk (ISKRA in HRVATSKA ZORA) prinaša edino pisma čitateljev, ki slavijo modrost uredništev in sodelovalcev obeh časopisov. To so, naravno, pisma "ideoloških somišljenikov", vsa ostala niso za objavo. (Podobno je tudi s komunističnem tisku v Jugoslaviji)

Gornja praksa tiska totalitarnih emigrantov je njihova interna stvar, in nihče jih ne more prisiliti, da postopajo na demokratski način, ker je to nasprotno njihovi "ideologiji". Protestirati pa je treba kadar totalitarci v svojem tisku počno nepošteni posel preobračanja pisanja svojih "nasprotnikov". HRVATSKA ZORA, katere urednik je g. Roko Kaleb, ima posebno rubriko, pod naslovom: "Ispravljanje krivih Drina", v katerih je urednik dosegel vrhunec popolnosti v preobračanju, spreminjanju, delnem izpuščanju in sploh ponarejanju pisanj svojih "nasprotnikov". Tudi podpisani sem bil svoječasno "žrtev" take prakse g. Kaleba, a ne edina. Tako je lansko leto g. Kaleb komentiral članek g. K. St. Pavlovića u čikaškem časopisu SLOBODA, in popolnoma preobrnil ono, kar je pisec dejal. Pisec je, povsem naravno, poslal decembra lanskega leta protestno pismo uredniku HRVATSKE ZORE, katerega g. Kaleb sploh ni hotel objaviti, niti ne potrditi prejema. Vse to navaja g. Pavlović v pismu uredniku GLASA KANADSKIH SRBA z dne 29. maja 1958. Brez dvoma da g. Pavlović in podpisani nisva edina, katerih pisanje je g. Kaleb "izkrivil" s tem, da je navedel besede izven teksta. G. Kaleb se naziva "novinar", a s takimi postopki pada na raven "novinarjev" vojvode Jevdjevića, a HRVATSKA ZORA na raven Jevdjevićevih SRPSKIH NOVINA.

Na najnovejše "izkrivljanje" mojega pisanja v HRVATSKI ZORI bi bilo potrebno poslati protestno pismo g. Kalebu, ki bi ga on moral objaviti. Pričakovati nekaj takega od urednika HRVATSKE ZORE bi bilo preveč, in verjetno bi moral na koncu poslati pismo komu drugemu da ga objavi, ali pa celo stvar prepustiti pozabi. Namesto tega objavljam pismo uredniku HRVATSKE ZORE tu, pa če g. Kaleb hoče (in sme), ga lahko objavi v svojem časopisu, kateremu je tudi namenjen.

"Uredniku HRVATSKE ZORE": V majski številki Vašega časopisa ste objavili v rubriki "Ispravljanje krivih Drina" komentar na gotovo stališče v mojem članku, objavljenem v pariškem SAVREMENIKU (isti objavljen tudi v KLICU TRIGLAVA). V svojem spisu poskušate izzvati svoje čitatelje k smehu, ko se smejete moji trditivi, da je "hrvatsko-srbski problem fata morgana, resničen problem je le PROBLEM DEMOKRACIJE V JUGOSLAVIJI". Niti trenutek nisem pričakoval, da bi Vi (ali Vaši ideološki somišljeniki) to razumeli. Čeprav midva oba uporabljava iste glasove in iste besede - srbsko-hrvatske ali slovenske - vendar oba govoriva dva različna jezika. Zborška "ideologija", kot vsaka totalitarna ideologija, pretstavlja semantično prepreko, da se totalitarci in netotalitarci razumeta. Bi Vam bilo jasnejše, če to isto povem drugače? Namreč, da je hrvatsko-srbski spor samo SIMPTOM - posledica, dočim je pomankanje demokracije VZROK; kot na primer: pomanjkanje gotovega vitamina lahko pov-

zročil izpadanje zob. Zdravilo ni da postavimo zobe nazaj v čeljust, temveč da pričnemo jemati vitamine.

V istem članku, ki se je nanašal na "skupno osnovo demokratske emigracije", sem tudi rekel, da zato ker se smatra, da mora biti bodoča Jugoslavija federativna, ni nujno, da se tudi demokratska emigracija (pri tem sem izključil Vas in Vaše istomišljenike) organizira na federativni osnovi. To ste Vi preobrnili in obvestili svoje čitatelje, da sem jaz za centralistično ureditev (kot je to bil zagovarjal, kot pravite, Svetozar Pribičević 1918, ki se je pozneje tega kesal). Ko ste tako postavili stvari, Vam potem ni bilo težko v tem smislu nadaljevati in nizati neumnost na neumnost, da bi svojim čitateljem pokazali svojo modrost. Vprašam se: ali niste morda slučajno Vi skrivili Drino? Mogoče je ta bila ravna, dokler ni prišla Vam v roke?

V koncu svoje krive Drine pišete: "Medtem pa, dokler nas g. Simonič ponovno ne iznenadi z neko novo korajžno trditvijo, hočemo samo dodati, da, po obvestilih ki jih imamo, stoji za pseudonimom "Simonič" v resnici neki bivši kraljevsk-jugoslovanski oficir, ali podoficir, karkoli že. Ali ne gre tu za nekega našega Napoleona (enega od številnih)? Ali pa za nekega novega, topot v slovenski izdaji... Pero Živkovića?"

Ne sumim v učinkovitost zboraske obveščalne službe, ali Vašega osebnega 'Secret Service-a'. Samo vprašanje je, tudi če bi Vaše obvestilo bilo točno, kakšno zvezo ima to s "ravnanjem krivih Drin"? Ali naj tako stališče smatram kot Vaše podcenjevanje oficirjev in podoficirjev? To ni nikakor v skladu z Vašim nedavnim slavospevom španskemu diktatorju Franku - res ne Jugoslovanskemu, temveč španskemu oficirju.

Prvič ste se dotaknili mojega pisanja v KLICU TRIGLAVA, ko sem obvestil čitatelje o slavospevih, ki jih HRVATSKA ZORA poje Franku. Imenoval sem Vas tudi totalitarec, a ne z namenom, da Vas žalim, ker je to dejstvo. Verjetno bi raje videli če bi Vas imenoval "antikomunistični borec", ker to zveni lepše, toda niti pri najboljši volji bi Vas ne hotel užaliti s tem, da bi Vas imenoval demokrata. Vaša prva reakcija je bila, da ste poskušali osmešiti sam KLIC TRIGLAVA, imenujoč ga "slovenski petelinček", menda zato ker ga ne financira dobro organizirana in bogata totalitarna skupina, kot Vaš časopis, in radi tega ne more biti tiskan. Potem ste nekolikokrat z uporabljanjem nepošteno vzetih besed iz konteksta, kot tudi tokrat, poskušali speljati svoje čitatelje. Danes pa na koncu še grozite, da boste "odkrili tajnost B. Simoniča", za katerim psevdonimom se, po Vašem, skriva oseba, ki je že po svojem prejšnjem poklicu nesposobna da misli, piše ali sploh sodeluje v politični razpravi. Z zanimanjem pričakujem Vašega bodočega izkrivljanja. Od člana predvojne fašistične zboraske mladinske organizacije, "Beli Orlovi", kaj drugega pač ni mogoče niti pričakovati. -B. Simonič"

ISKRA, časopis srbskih zborasov, je v številki z dne 15. maja 1958 z velikim zadovoljstvom objavila del ocene zboraske zgodovine g. Karapandžića "Državljanska vojna v Srbiji", katero je objavil g. Stane Zakrajšek v clevelandskem časopisu AMERIŠKA DOMOVINA (št. 8, vol. LVII). G. Zakrajšek je kot videti navdušen nad knjigo g. Karapandžića in ISKRA citira zadnji odstavek njegovega pregleda: "Knjiga je tako zanimiva, da smatram, da bi jo moral prebrati vsak antikomunistični Slovenec. Ta knjiga je najboljši dokaz, da so bili Slovenci, brez ozira na to, ali jih je vodil general Rupnik, ali general Prezelj, na pravem in Bogu dopadljivem potu". Na podoben način s v emigraciji zborasi v začetku poskušali tudi ostalim Srbom prikazati, da so borbe in delo Mihailovića in Ljotića pod okupacijo vodile k istemu cilju, da med njimi v bistvu ni bilo razlike. Tako tolmačenje dogodkov pod okupacijo bi šlo v celoti v prid zborasem, toda v tem svojem manevru niso uspeli, ker so bili hitro postavljeni na pravo mesto: sodelovalca z okupatorjem. Potem šele je nastala njihova gonja klevetanja Mihailovića in ostalih, kar je končno rodilo knjigo zborasa g. Karapandžića. V tej knjigi se zborasi poskušajo dobrihati Slovencem, da bi jih morebiti pridobili za "zaveznike" proti demokratskim Srbom. Ali bodo Slovenci nasedli temu zborasemu poskusu?

B. Simonič

SIMOVIČEV PADEC

Dr. Milan Gavrilović je nedavno objavil v pariškem "Savremenuku", kako je odletel general Simović kot predsednik vlade. Ker smo marca me seca objavili "Vlade brez programa", smatramo da je povzetek dr. Gavrilovičevega članka koristno dopolnilo:

V času, ko se je bilo bati, da bodo Nemci zavzeli Moskvo, torej jese ni 1941. je dobil jugosl. veleposlanik dr. Gavrilović v Moskvi brzojavko od gen. Simoviča, naj takoj pride v London. Ker se ni takoj odzval, češ da mu v tedanjem položaju res ne kaže zapuščati Rusije, ako ni neobhodno potrebno, mu je Simović poslal drugo brzojavko v Kujbišev, kamor se je med tem preselila sovjetska vlada. Dasi vzrok poziva ni bil naveden, je dr. Gavrilović vendar 16. novembra odpotoval preko Perzije in Egipta v London. Že v Kairu mu je rekla gospa Ninčičeva, da bo v Londonu zame = njal njenega moža, ministra za zunanje zadeve, na kar je dr. Gavrilović odgovoril, da sploh ne ve, zakaj ga kličejo in da misli, da se bo v kakih 10 dneh vrnil v Kujbišev. Gavriloviča je sicer čudilo, da ni bil klican v London preko svojega šefa, zunanjega ministra ampak preko sovjetskega diplomatskega zastopstva v Londonu. To je tedaj razlagal kot verjetnost nečesa novega v jugosl. zunanji politiki, ki pač ni imela neke stalnosti v svoji liniji, ker je tudi Ninčič ni imel. Toda po izjavi gospe Ninčičeve, je obstojala tudi ta druga verjetnost, zlasti ker Simović ni klical Gavriloviča preko zunanjega ministra.

Ko je v Londonu dr. Gavrilović najprej obiskal svojega šefa, mu je dr. Ninčič rekel isto, kot njegova žena. Gavrilović je spet izrazil začudenost, nato pa odšel h generalu Simoviću, ki ga je nagovoril: "Poklical sem vas, da sprejmete ministrstvo za zunanje zadeve. S tistim starim tepcem (Ninčičem) ne morem več delati." Dr. Gavrilović je odklonil ponujen položaj, češ da to mesto pripada bilo Radikalni bilo Demokratski stranki in da ne more dopustiti, da bi se na njegovi osebi razbila široka koncentracija strank. Čeprav dr. Gavrilović ni odobravala Ninčičeve zunanje politike, tudi ne pred samo vojno, je bil vendar mnenja, kakor zdaj piše, da se na tak način ne more ustvarjati vladna kriza. Za tem je šel dr. Gavrilović k podpredsedniku vlade Slobodanu Jovanoviću in ga rotil, naj ne dopusti v tedanjih prilikah vladno krizo. Jovanović je bil tudi tega mnenja, a je dodal, da obstojata v vladi dva osebna spora:

Zaradi masovnih pokoljev Srbov na Hrvatskem je Milan Grol prekinil vsak stik z dr. Krnjevičem in vsled tega sploh ni več hodil na vladne seje, ker se ni hotel rokovati z njim niti sedeti z njim za isto mizo. Poleg tega pa je obstojal tudi spor med Simovićem in Grolom. (Podrobnosti dr. Gavrilović ni navedel.) Da bi pripravili Grola, da bi se udeležil vladne seje, je predložil Slobodan Jovanović Gavriloviću, naj jim poroča o stanju v Rusiji, torej o stvari, ki jo je moči smatrati kot "nevtralno". Na to je Gavrilović pristal.

Ko se je kasneje sestal z Grolom, ga je povabil na sejo. Grol je sicer sprva odklanjal, kasneje pa je le privolil. In je hodil na seje ter celo postal prijatelj z dr. Krnjevičem...

Treba je bilo še poravnati spor med Simovićem in Grolom. S pristanom prizadetih sta vlogo posredovalca prevzela Jovanović in Gavrilović. Toda preden je prišel k tema dvema Grol, da bi potem vsi trije zavili k predsedniku vlade, se je Grol oglasil še v kraljevi pisarni, kjer mu je kralj Peter rekel: "Prav je, da vas vidim. Malo prej je bil pri meni g. Simović. Veste, kaj mi je dejal? Rekel mi je, da ste preko nekega uradnika v Lizboni v zvezi s Hitlerjem." Grol je bil zaradi tega seveda divji in ko so vsi trije prišli k predsedniku vlade, ga je Gavrilović vprašal, kako je mogel priti do takega zaključka glede Grola. Simović je na to molčal. Gavrilović je vprašal drugič, rekoč, da Grolu ni mesta v vladi, če to drži. Simović spet ni odgovoril. Ko ga je dr. Gavrilović vprašal tretjič, mu je tudi zapretel, da je konec njegovega predsedstva, če stvari ne pojasni. Namesto odgovora, je Simović izjavil, da ne misli odstopiti. Tako so se razšli.

Jovanović, Gavrilović in Grol so nato sklicali vse ministre in so jim razložili vso stvar. Takoj so vsi odstopili in kralj je na njihov predlog postavil za predsednika vlade Slobodana Jovanoviča. Angleži niso hoteli dva dni vlade priznati, a končno so se le vdali.

Toda Gavrilović se ni več vrnil v Kujbišev. Eden od ministrov ni molčal o njegovem poročilu glede položaju v Rusiji, nakar so Sovjeti izrazili, da bi radi drugega veleposlanika. Ninčič jim je poslal Simiča.

POZNO, VENDAR NE PREPOZNO

Žal mi je, da nisem mogel prej napisati poročila o "Slovenskem višokošolskem zborniku 1957", ki mi ga je dostavil urednik pred pol leta, toda zaradi "truda, dela, žrtev in predvsem ljubezni" njegovih avtorjev, se spodobi, da tudi Klic Triglava zapiše nekaj misli o tej ediciji.

Kot prejšnji letnik, so tudi tega uredili Edi Gobec, Branko Pistivšek in Mitja Bregant. Razmnožen je bil to pot v Gorici, kar kaže na organizacijski napredek, poleg tega, da se mi zdi ureditev letos boljša in vsebina pestrejša od lanskega.

O sami vsebini ne mislim razpravljati na dolgo. Rev. Vodebov uvodni članek je stvaren in ugotovitve točne. Poštenost in strpnost morata biti podlaga skupnega življenja in zdrave politične borbe in krščanska zapoved ljubezni mora veljati tudi, kadar gre za politične nasprotnike. Bra tužev opis vpliva slovanske narodne pesmi na Haydna je zanimiv. Pač pa se mi zdi, da Gobec ni bil na trdnih nogah, ko v dolgi razpravi o zgodovini, filozofiji in psihologiji vzgoje govore o angleškem šolstvu. Katoliške farne šole se v bistvu ne razlikujejo po sistemu od državnih, pa jih tako pravzaprav ne gre včleniti pod "Voluntary School System", čeprav po drugi strani so katoliške šole (izven župnij), ki spadajo tja. Gobčeva razprava je dolga in zelo podrobna. Slovenci nismo narod filozofov, zato tem bolj preseneti filozof Boh z razpravo o etičnem emotivizmu. Bregantovo "Kristusovo trpljenje" smatram kot središče in višek tega zbornika. Po francoskih in laških virih nam je medicinec Bregant prikazal Kristusa človeka, kako je trpel in umrl. Nisem mogel najti boljšega pripomočka za meditacijo na Veliki petek! Pričakoval sem, da bo kak naš katoliški list ponatisnil razpravo, vsaj v izvlečku, toda ne. Je mar doživela anathemo samo zato, ker ni bila objavljena v "našem" tisku? Gobčevi "Temelji sodelovanja" vsebujejo nekaj dobrih konkretnih primerov. Tu in v zaključni razpravi "Pogled na sodobno slovensko problematiko" razpravlja Edi Gobec tudi o svetovnem nazoru, kar mislim obdelati ob prvi priliki, ker nam je nakazal svoje lastne misli o tem vprašanju, ki je zmešalo toliko ljudi v našem razvoju. Poseben del je namenjen v zborniku Poljakom, kar je pač konjiček g. Pistivška, čigar boljša polovica je poljskega rodu. Ob koncu je uredništvo pozdravilo zlatomašnika škofa Rožmana (kaj je mislilo pod pojmom "vladika"?). Poleg nekaterih drugih obletnic in osmrtnic, so me posebej zanimala poročila o študentih v Ameriki, Angliji, Kanadi in ob mejah.

Že omenjena razprava o slovenski problematiki se bo nadaljevala. To je negativna stran, čeprav razumem tehnične težave urednikov. Vendar ne bi priporočil nadaljevanja po presledkih enega leta. To je preveč.

Kot je menda bilo že lani na tem mestu rečeno, utegne slejkoprej priti do vprašanja organizacijske povezanosti slovenskih študentov. To se zdaj že nekoliko čuti v samih Zaruženih državah. Seveda so in bodo na poti številne ovire, izhajajoče iz čistih strankarskih sebičnih pogledov. To je že stara rak rana slovenskega naroda, ki se še zdaj ni otresla stare miselnosti, po kateri nekdo ne more biti veren in pošten, če ni v gotovi politični stranki. Iz tega vidika se mora človek resnično zgroziti, ko prebira vrstice o težkočah okoli Slomškovega dijaškega doma. Da, denar je za kegljišča in plesne dvorane, ni ga pa za slovenskega študenta, kajti - "vendar ne boste redili gada na svojih prsih"!

Vzdržite in ne odnehajte, študentje! Čas je na vaši strani. P.

KLIC TRIGLAVA izhaja okoli 20. v mesecu in ga izdaja "Slovenska Pravda". Njeno mišljenje predstavljajo samo oni prispevki, ki so podpisani od iz vršnega odbora. -Naročnina za list znaša v Vel. Britaniji £ 1.4.0 na leto odnosno 6/- na četrt leta, v Severni Ameriki pa \$ 3.50 za navadno in \$ 7.00 za letalsko dostavo, drugod pa odgovarjajoča protivrednost.

Naš naslov: BM/TRIGLAV, London W.C.1.

OD MESECA DO MESECA

Patriarh srbske pravoslavne cerkve, Vikentije Prodanov, je preminul 5. julija po krajši bolezni. Glavni vzrok smrti je bila arterioskleroza. Star je bil 68 let in je bil znan po svojih prijateljskih odnošajih s sedanjim Titovim režimom. Bil je odlikovan za zasluge, ki jih je napravil režimu na mednarodnem področju s tem, da je dosledno zanikal, da bi obstojalo preganjanje vere v Jugoslaviji. Zagovarjal je ločitev cerkve od države, kar ima zlasti za pravoslavno cerkev velik pomen.

Za pravoslavni duhovniki so sedaj tudi baptistični duhovniki postali socialno zavarovani.

Na posebni konferenci o življenskih in delovnih pogojih, ki se je vršila v Beogradu pod okriljem sindikatov, sta poročali o položaju Pepica Kardelj in Olga Vrabić, tajnica centralnega odbora jugoslovanskih sindikatov. Poslušajoč Vrabićevo poročilo, se je človeku zazdelo, da komunistični načrtvalci zares ne vedo, kaj govorijo, odnesno če vedo, potem tudi vedo, da ljudi namerno varajo. Poznano je, da dolgoletni državni načrt (1957-61) predvideva avtomatičen dvig plač in mezd za sedem odstotkov na leto. Tega Vrabićeva sicer ni zanikala, toda tudi ni omenila, ko je trdila: "V skladu s splošnimi gospodarskimi načeli in našim socialno-političnim sistemom, skupnost ne more zagotoviti življenski standard ali njegov dvig na administrativen način. Dvig življenskega standarda mora biti rezultat produktivnosti in proizvodnih uspehov posameznikov, delovnih kolektivov in komun. To je realistična osnova za dvig življenskega standarda, ki bo tudi vplivala na dvig produktivnosti. To pomeni v praksi, da se življenski standard ne bo dvigal enakomerno na vseh področjih in za vse kategorije prebivalstva, ampak se bo dvignil bolj za tiste posameznike, ki bodo pokazali boljše produktivnost; za tiste gospodarske organizacije, ki bodo dosegle boljše rezultate; in za tiste komune, ki bodo s svojo politiko in pomočjo gospodarskim organizacijam, in z boljšo ter bolj racionalno uporabo svojih fondov dosegle boljše rezultate."

Nobenega dvoma ni, da je prednje v skladu z normalnimi gospodarskimi zakoni, toda kako je to v skladu s toliko propagirano politiko enakosti in enakih delovnih pogojev v Jugoslaviji? Vrabićeva teorija je teorija, ki prevladuje v praksi predvsem v kapitalističnih deželah, a zelo malo v "socialističnih".

Zvezna zunanje trgovinska komora poroča, da je vrednost uvoza v prvih petih mesecih tega leta prekašala vrednost izvoza

za pol drugo milijardo dinarjev. Čeprav je bil izvoz večji kot lani v istem razdobju, predvideni izvoz rudarskih, tekstilnih in kemičnih izdelkov ni bil dosežen. Pač pa je plan bil presežen s kovinarskimi, prehranjevalnimi, kožnatimi in tobačnimi izdelki. Plan je prekoračila tudi ladjedelniška industrija. Izvoz poljedeljskih izdelkov je bil sicer večji kot prevideno, toda izvoz živine in mesnih izdelkov je bil nezadovoljiv. Kljub temu je recimo tovarna mesnih konzerv in slanine 29. NOVEMBER v Subotici izvozila 900 ton konzerv, predvsem v Anglijo in Zahodno Nemčijo.

1.942 posestev in zadrug in 43.000 privatnih proizvajalcev, ki sodelujejo z zadrugami, se letos udeležuje pri tekmo vanju za največjo proizvodnjo po hektarju. Toda kot je Mijalko Todorović, podpredsednik zvezne vlade, povedal na gospodarskem posvetovanju v Beogradu 15. junija, predvidena poljedeljska proizvodnja ne bo dosežena zaradi spremenljivega vremena.

Jugoslavija se bo udeležila letos mednarodnih sejmov v Londonu, Izmirju (Turčija), Damasku (Sirija), Dunaju, Solunu, Plovdivu (Bolgarija) in Tunisu.

Sovjetski podpredsednik Mikojan, ministrica Furtseva in bivši sovjetski veleposlanik v Beogradu Firyubin so obiskali jugoslovanski paviljon na svetovni razstavi v Bruslju. Zlasti Mikojan si je paviljon dobro ogledal.

Trgovinski sporazumi: Sporazum s Švedsko so podaljšali za eno leto. Nov trgovinski in plačilni sporazum so sklenili z deželami Beneluxa. Razgovore za podaljšanje dosedanje pogodbe so imeli s Tunisom. Z Združeno Arabsko Republiko (Nasero) je bil sklenjen sporazum o investicijah in o tehničnem ter znanstvenem sodelovanju.

5.550 metrov dolg podvodni električni kabel so položili med Zadrom in otokom Uljanik. Kabel je izdelala tovarna v Svevozarevu in tehta 70 ton. Doslej so take kable morali uvažati in plačati 6.000 dolarjev za vsakih 1.000 metrov.

Končno so le spustili v morje 140 metrov dolg rušilec "SPLIT", ki ga je splitska ladjedelnica začela graditi že 1939. leta. Italijani so delo nadaljevali, toda splitski delavci so rušilec sabotirali in potopili. Po vojni so ladjo spet dvignili, toda ker je bilo več zamud zaradi

prekinitev sovjetskih dobav, so ladjo komaj sedaj dokončali in izročili mornarici 4. julija.

Zvezna skupščina je pred svojim letnim odmorom, ki bo trajal do konca avgusta, usvojila splošni zakon o šolstvu, ki daje večji poudarek strokovnim šolam na račun gimnazij in ki določa, da študij na fakultetah ne sme trajati dlje kot štiri leta, razen na medicinski fakulteti, kjer bo trajal pet let. Kot doslej, t.j. po vojni, študenti, ki končajo strokovno šolo, bodo lahko študirali naprej na univerzi. Nova stvar je ta, da se bo lahko v bodoče vsakdo vpisal na srednje in višje sole, kakor tudi na univerzo, neglede na pretekle kvalifikacije, t.j. s sprejemnim izpitom, kar je že precej razširjeno na Zapadu. Glavni organ, ki bo v bodoče pazil na šolske zadeve in programe, je tkzv. Prosvetni Svet FLRJ, ki bo sestavljen na isti osnovi kot drugi organi družbe ne samouprave.

Rodoljub Čolaković, podpredsednik vlade, ki je predložil ta zakon skupščini, je v svojem pregledu stanja šolstva navedel, da se sedaj šola v srednje-tehničnih šolah 52.000 dijakov v primeru z 10.000 pred vojno; v višjih in visokih šolah pa 72.000 v primeru s 17.000. Medtem ko se število srednje-tehničnih šol ni izpremenilo (53), je število višjih in visokih šol naraslo od 26 na 98.

Glavna potreba je trenutno za prehrabeni in živinorejskimi strokovnjaki, tekstilnimi inženirji in urbanisti.

320 študentov s tehničnih, agronomskih in gozdarskih fakultet bo letošnje poletje na praksi v Angliji, zahodni Nemčiji in Švedski. 60 študentov ekonomije bo šlo v Francijo in Nemčijo. 70 bodočih inženirjev in ekonomistov bo šlo na Poljsko, a okrog 60 študentov-jezikoslovcev bo šlo na enomesne jezиковne seminarje v Anglijo, Francijo in Italijo. Okrog 200 tujih študentov, zlasti tehnike in ekonomije, bo preživelo poletje v Jugoslaviji študirajoč med drugim tudi jugoslovanski sistem samoupravljanja in delavskih svetov.

Od 30. julija do 6. avgusta se bo vršil v Ljubljani IV. mednarodni mladinski seminar, kateremu bodo prisostvovali študenti iz 20 dežel. Na programu bodo aktualna ekonomska in politična vprašanja ter vprašanja, ki za nimajo študente in njihove organizacije.

V Novem Sadu se je vršil 17. kongres jugoslovanskih esperantistov, kateremu so prisostvovali delegati iz Avstrije, Zahodne Nemčije, Švedske, Italije, Bolgarije, Nizozemske in Združene Arabske Republike. Po cenitvah kongresa je v Jugoslaviji 10.000 esperantistov. Jugoslovanski radio ima posebne oddaje v esperantu. Kongres se je vršil pod Titovim pokroviteljstvom.

Zvezni odbor Socialistične Zveze "delovnega ljudstva" Jugoslavije je imel svoj plenem, na katerem so avtomatično usvojili vse zaključke s sedmega kongresa Zveze Komunistov in usvojili resolucijo, v kateri priporočajo vsem svojim članom, da se dodobra poznajo z materialom in zaključki VII. Kongresa ter si zastavijo naloge na njihovi osnovi. Resolucija je tudi obsojala sedanjo "protijugoslovansko kampanjo", češ, da dela veliko škodo stvari socializma v svetu.

Deset bivših kominformistov je pobegnilo v Albanijo čim je prišlo do resnejšega razdora med jugoslovanskimi in vzhodnimi komunisti. Med njimi je tudi "polkovnik" Vlada Dapčević, brat Peke Dapčevića, ki je tajnik za promet v zvezni vladi.

Italijanska Unija za Istro in Reko je imela svoj občni zbor, na katerem so ugotovili, da ima italijanska manjšina v Jugoslaviji dva poslanca v hrvaškem saboru in enega v slovenski ljudski skupščini, 15 okrajnih odbornikov in okrog 150 občinskih "ljudskih" odbornikov.

Polio postaja tudi v Jugoslaviji nevarna bolezen. Epidemija je doslej dvakrat zajela Slovenijo, tako, da so se odločili, da kupijo Salkovo cepivo. Enako so se odločili na Hrvaškem, medtem ko so se v Srbiji odločili, da bodo poskusili z lastno proizvodnjo. En kubični centimeter cepiva stane poldrug dolar - odnosno to je cena, ki jo plačajo v Sloveniji. Cena cepiva, ki bi zaščitila tri in pol milijona otrok v najnevarnejših letih, znaša pet in en četrt milijona dolarjev. Srbi trdijo, da bi doma proizvedeno cepivo stalo desetkrat manj. Jugoslavija bi potrebovala letno okrog 1.000 do 1.200 litrov cepiva. Začetni stroški za opremo posebnega inštituta in otvoritev opičje farme bi znašali 150.000 dolarjev. Sedaj so se iz tujine vrnili domov tudi doktorji, ki so se nahajali na specializaciji v zvezi z zdravljenjem polia.

Na nedavnem kongresu jugoslovanskih ftiziologov, ki se je vršil v Opatiji, je bilo rečeno, da živi v Jugoslaviji 200.000 tuberkuloznih ljudi, kar predstavlja okroglo poldrug odstotek vsega prebivalstva. Na vsakih 100.000 ljudi pride 300-400 jetičnih bolnikov.

DIPLOMATSKA SLUŽBA: Stalni jugoslovanski delegat pri Združenih Narodih v Ženevi, Sergije Makiedo, je bil izvoljen za predsednika koordinacijskega odbora socialno-ekonomskega sveta ZN.